

آینده‌پژوهی پیشران‌های اصلی توسعه ورزش حرفه‌ای ایران در افق ۱۴۱۴

تحسین ویسی^۱

محمد نیکروان^۲

حمید فروغی‌پور^۳

مظفر یکتایار^۴

10.22034/ssys.2023.2593.2873

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۸/۱۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۲/۳۰

هدف این پژوهش، آینده‌پژوهی پیشران‌های اصلی توسعه ورزش حرفه‌ای ایران در افق ۱۴۱۴ بود. پژوهش حاضر از منظر رویکرد، استقرایی؛ از منظر جهت‌گیری، بنیادی؛ از منظر شیوه، ترکیبی؛ از منظر راهبرد، آینده‌پژوهی، از منظر پارادایمی، پارادایم «نظریه پیچیدگی» و از نظر زمانی مقطعی بود که در سه گام انجام شد. مشارکت‌کنندگان در این پژوهش را صاحب‌نظران تشکیل می‌دادند. ۳۱ نفر به صورت هدفمند و بر مبنای معیار خبرگی انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از ابزار مصاحبه و پرسش‌نامه استفاده گردید. برای ممیزی پژوهش از شاخص‌های ارزشیابی لینکلن و گابا (۱۹۸۵) - شامل اعتبار، انتقال، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری - بهره‌گیری شد. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش تحلیل مصاحبه از روش کدگذاری و در بخش آینده‌پژوهی از روش تحلیل ساختاری با کمک نرم‌افزار میک‌مک استفاده شد.

یافته‌ها نشان داد آینده توسعه ورزش حرفه‌ای ایران متأثر از ۱۴ متغیر می‌باشد، اما چهار متغیر مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری، ماهیت اداره باشگاه‌ها، ورزش بانوان و سرمایه‌گذاری خارجی پیشران‌هایی هستند که آینده ورزش حرفه‌ای ایران را دستخوش تغییر می‌کنند. بنابراین می‌توان از طریق اثرگذاری و سازگاری با متغیرهای یادشده، نقش فعال‌تری در هدایت‌گری و در عین حال کسب آمادگی و انطباق‌پذیری با تحولات آینده ورزش حرفه‌ای در افق ۱۴۱۴ پیدا کرد.

واژگان کلیدی: آینده‌پژوهی، برنامه‌ریزی راهبردی، توسعه، ورزش حرفه‌ای و عدم قطعیت.

^۱ دانشجوی دکتری، گروه تربیت بدنی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

^۲ دانشیار، گروه تربیت بدنی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Nikravan89@yahoo.com

^۳ دانشیار، گروه تربیت بدنی، واحد بروجرد، دانشگاه آزاد اسلامی، بروجرد، ایران

^۴ دانشیار، گروه تربیت بدنی، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران

مقدمه

بدون تردید، سلامتی رکن اساسی و خیلی مهم در زندگی هر فرد است و ورزش عامل اساسی و غیرقابل انکار در حفظ آن به شمار می‌رود (نصری، ۱۳۹۳). ورزش یک زمینه فرهنگی از فعالیت است که در آن افراد به صورت داوطلبانه با افراد دیگر ارتباط برقرار می‌کنند تا توانایی‌ها و مهارت‌های خود را طبق قوانین خودخواسته، تصویب شده و براساس ارزش‌های اخلاقی پذیرفته شده در اجتماع، با هم مقایسه کنند (تیدمن^۱، ۲۰۰۷). در گزارش کارگروه آژانس سازمان ملل متحد در مورد ورزش برای توسعه و صلح گفته شده که اصطلاح ورزش، تمام اشکال فعالیت بدنی را که باعث آمادگی جسمانی خوب، بهزیستی ذهنی و تعامل اجتماعی می‌شود، در بر می‌گیرد. این فعالیت‌ها شامل بازی‌ها، سرگرمی‌ها، رویدادهای ورزشی تفریحی یا رقابتی و همچنین بازی‌های ورزشی و سنتی است (سوتولا^۲، ۲۰۱۸).

برمبنای مشارکت ورزشی، سطوح ورزش از ورزش تربیتی، ورزش همگانی، ورزش قهرمانی و ورزش حرفه‌ای تشکیل شده و برای هر کشوری مهم است که با حفظ تعادل در این سطوح و اولویت‌بندی این ابعاد براساس کاربرد و اهمیت آن‌ها، ساختار ورزش کشور خود را توسعه و گسترش دهد (شعبانی، ۱۳۹۴؛ به نقل از راسخ، سجادی، رضوی و دوستی، ۱۳۹۷). یکی از انواع ورزش‌هایی که ثابت شده در گرایش مردم به ورزش فراغتی اثر مستقیم دارد، ورزش حرفه‌ای است (موتر و پاولوفسکی^۳، ۲۰۱۴). ورزش حرفه‌ای، ورزشی است که توسط متولیان خصوصی یعنی باشگاه‌های ورزشی سیاست‌گذاری و اداره می‌شود. سازمان‌های ورزش حرفه‌ای، توسعه و ترویج رشته‌های ورزشی تیمی یا انفرادی و یا هر دو را می‌توانند همراه با اهداف حرفه‌ای خود به عهده گیرند. گفتنی است در ورزش‌های حرفه‌ای ورزشکاران در ازای شرکت در برنامه‌های تمرینی و انجام مسابقات ورزشی پول دریافت می‌کنند که به عنوان هزینه‌های زندگی و دیگر موارد از آن استفاده می‌شود (رغبتی، هادوی، آقایی و الهی، ۱۳۹۸). روند رشد ورزش حرفه‌ای در دهه‌های اخیر فزاینده بوده است و نشانی بر کند بودن این رشد وجود ندارد (رضایی صوفی، فراهانی و شعبانی، ۱۳۹۶)، اما توسعه ورزش حرفه‌ای در ایران نیازمند چشم‌اندازی بلندمدت است و برای ایجاد آن نیاز به مقرراتی خاص و تغییر ساختار فعلی ورزش به منظور جذب بیشتر مشارکت بخش خصوصی و سازماندهی ورزش در این حوزه می‌باشد. در حال حاضر با حاکمیت یافتن نگرش سیستمی و رویکرد راهبردی در تمامی عرصه‌های توسعه و مدیریت، تمامی کشورها و سازمان‌ها برای دستیابی به توسعه معنی‌دار و پایدار به تدوین سندها و برنامه‌های راهبردی روی آورده‌اند (رغبتی و همکاران، ۱۳۹۸).

¹ Tiedemann

² Sutula

³ Mutter & Pawlowski

یکی از ابزارهای راهبردهای که به نظر می‌رسد می‌تواند به‌خوبی تغییرات سطح بالا را پیش‌بینی کند، آینده‌پژوهی است. آینده‌پژوهی یک حوزه پژوهشی نسبتاً جدید است که قلمرو آن، همه عرصه‌های معرفت‌نظری و تکاپوهای عملی آدمی را در می‌نوردد و نتایج حاصل از آن می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای در هر یک از این عرصه‌ها داشته باشد. هرچند که هر نوع پیش‌بینی می‌تواند غلط از آب درآید، ولی این مطلب نباید باعث شود که تلاش علمی و عقلانی برای مطالعه آینده صورت نگیرد و برنامه‌ریزی فقط بر اساس تجربه‌های قبلی یا سلیقه شخصی انجام گیرد (گوهری‌فر، آذر و مشبکی، ۱۳۹۴). آینده‌پژوهی به عنوان دانشی نوپا که می‌توان آن را شکل تکامل‌یافته برنامه‌ریزی راهبردی دانست، در سال‌های اخیر به‌صورت هدفمند برای پاسخگویی به شرایط عدم قطعیت، پیچیدگی، درهم تنیدگی ابعاد مختلف موضوعات و ترسیم دورنمای آینده سیستم‌ها به‌کاربرده می‌شود (ایزدی، احمدی و چاره‌جو، ۱۴۰۰) و اهمیت آن به‌حدی است که آینده-پژوهانی چون جیمز دیتور^۱ و فرد پلاک^۲ مدعی هستند تصویر آینده سنگ بنای آینده‌پژوهی بوده و در صورتی که سازمان، ملت و تمدنی تصویری از آینده نداشته باشد، محکوم به شکست است (رضایی قادی و رفیع، ۱۴۰۰). امروزه بسیاری از سازمان‌ها و کسب و کارها جهت همگام‌شدن با تغییرات روزافزون دنیا از آینده‌پژوهی استفاده می‌کنند، چرا که آن‌ها برای دستیابی به رشد و توسعه نیازمند این به‌روز بودن هستند (اسدینیا، چشمه‌سهرابی، شعبانی، اسمایی و دمنه، ۲۰۲۲). افزون بر این، آینده‌پژوهی این امکان را برای تصمیم‌گیرندگان فراهم می‌کند تا با ارائه چارچوب‌های ساختاریافته، تحلیل‌های دقیق‌تری انجام دهند و به موازات آن اقدامات جایگزین را در نظر بگیرند (ساویر و کارمل^۳، ۲۰۲۲).

در حوزه ورزش حرفه‌ای، کاربست رویکرد آینده‌پژوهی برای به تصویر کشیدن آینده پیش‌روی آن محدود است - هرچند که تحقیقاتی نیز پیش‌تر نزدیک به آن انجام شده است. برای مثال، رضایی، پورکیانی، نقشبندی و باقریان فرح‌آبادی (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان «آینده‌پژوهی توسعه ورزش حرفه‌ای زنان ایران بر پایه سناریونویسی» نشان دادند از بین ۴۰ متغیر اثرگذار بر توسعه ورزش حرفه‌ای زنان در ایران، ۱۲ متغیر شامل کفایت سرمایه، مشارکت بخش خصوصی، درآمدزایی و تجاری‌سازی ورزش بانوان، سرمایه‌گذاری دولت، جذب سرمایه مالی، افزایش سطح درآمد، افزایش قدرت و حضور بانوان در فضای ورزش، افزایش تعداد باشگاه‌های ورزشی در حوزه ورزش بانوان، حمایت جامعه از توسعه ورزش زنان، افزایش زنان تحت پوشش ورزش قهرمانی، حمایت رسانه‌ها و کسب سهمیه در رقابت‌های المپیک نقش کلیدی را آینده ورزش حرفه‌ای زنان دارند. در این بین، عامل اقتصادی و فناوری بیشترین سهم را در اثرپذیری مستقیم داشته‌اند. نظری، رضوی، دوستی و فرزاد (۱۴۰۱) در مطالعه‌ای با هدف واکاوی کیفی

¹ James Dator

² Fraed Plack

³ Sawyer & Carmel

عوامل اثرگذار بر استقرار باشگاه‌داری حرفه‌ای والیبال ایران نشان دادند عوامل قانونی و اقتصادی در بخش شرایط علی، عوامل مالی و حقوقی در قسمت شرایط زمینه‌ای و عامل سرمایه‌گذاری در بخش شرایط مداخله‌گر تسهیل‌کننده و عامل مدیریتی در قسمت شرایط مداخله‌گر محدودکننده استقرار باشگاه‌داری حرفه‌ای در ایران هستند. افزون بر این، سجادی، رحمتی، حمیدی و خبیری (۱۴۰۱) با تعیین موقعیت راهبردی معاونت توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای نشان دادند معاونت توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای از نظر موقعیت راهبردی در منطقه WO قرار دارد. پیش‌تر قبادی‌یگانه، یوسفی و عیدی (۱۳۹۸) با بررسی مشکلات حرفه‌ای‌گرایی در لیگ برتر فوتبال ایران نشان دادند حرفه‌ای‌گرایی در لیگ ایران تابع مشکلات اقتصادی، اطلاعاتی و روابط عمومی، مدیریتی و رهبری، قانون‌گذاری و حقوقی، حمایتی و سیاستی و تسهیلات و تجهیزات است. همچنین ایرج‌پور، مجرد و دباغ‌رضاییه (۱۳۹۵) با بررسی نقش رسانه‌های جمعی در توسعه فرهنگی ورزش همگانی و حرفه‌ای کشور نشان دادند نقش‌های چهارگانه رسانه‌های جمعی (فرهنگ‌سازی، آموزشی، اطلاع‌رسانی و ایجاد مشارکت اجتماعی) با توسعه فرهنگی ورزش همگانی و حرفه‌ای کشور رابطه مثبت و معناداری دارد. افزون بر این، ژنگ و ماسون^۱ (۲۰۲۲) نشان دادند صنعت ورزش حرفه‌ای در عصر رسانه‌های پخش سنتی به موفقیت فوق‌العاده‌ای دست یافته است. با این حال، ظهور و گسترش فن‌آوری‌های رسانه‌ای جدید، چشم‌انداز رسانه‌ای را به شدت تغییر داده است و یک محیط چندرسانه‌ای بسیار پیچیده‌تر را ایجاد کرده است که محبوبیت و شخصی‌سازی، ساختار و عاملیت را متحد می‌کند. چنین محیط متغیری، تحولاتی را در صنعت ورزش حرفه‌ای ایجاد می‌کند و انطباق با این تحولات منجر به تکامل صنعت ورزش حرفه‌ای و موفقیت آن در عصر رسانه‌های دیجیتال می‌شود. تیثاثان^۲ (۲۰۲۲) نیز در تحقیقی با عنوان «بهبود مؤثر شاخص‌های کلیدی عملکرد انجمن‌های ورزشی حرفه‌ای با هدف ارتقای اقتصادی و توسعه جامعه» نشان داد نسل جدید فناوری دیجیتال فرصت‌های جدید و در عین حال شتاب جدیدی را برای توسعه صنعت خدمات ورزشی به ارمغان آورده است. همچنین مطالعه موصوف نشان داد که فناوری‌های نامبرده ارزش زیادی برای بهینه‌سازی ساختار خدمات ورزشی، ادغام فرمت‌ها، تطابق عرضه و تقاضا و بهبود کارایی دارد. سرانجام مطالعه مذکور نشان داد فناوری دیجیتال توسعه‌یافته منجر به افزایش توسعه صنعت خدمات ورزشی مدرن می‌شود. در همین راستا لی، اوه و لیم^۳ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان «مطالعه تأثیر موانع محیطی بر حضور در ورزش‌های حرفه‌ای در فضای باز و سرپوشیده» (مورد مطالعه: لیگ‌های فوتبال، بیسبال و بسکتبال کره جنوبی) دریافت در ورزش‌های فضای باز، نتایج تخمین زده شده نشان می‌دهد که حضور در فوتبال و بیسبال تحت تأثیر آلودگی هوا قرار ندارد. مصرف‌کنندگان ورزش‌های داخل سالن با وجود

¹ Zheng & Mason

² Thithathan

³ Lee, Oh, & Lim

آلودگی هوا، رفتار مصرفی خود را در حضور در ورزش تغییر نمی دهند. علاوه بر این، شواهد متفاوتی در مورد تأثیر متغیرهای مرتبط با آب و هوا بر حضور وجود داشت. ممو، آنگانتسوپولوس، آجیمنگ و آندرو^۱ (۲۰۲۲) در تحقیقی جهت درک روابط بین ذینفعان ورزشی و مسئولیت پذیری اجتماعی معتبر نشان دادند اقدامات مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت حمایت از محصولات و خدمات ورزشی را به همراه دارد و سازمان های ورزشی از رویکرد راهبردی موصوف برای ارتقای عملکرد تجاری و اجتماعی خود استفاده می کنند. با اقتباس از آنچه که بیان شد می توان گفت که عرصه رقابت جهانی بسیار تنگ است، زیرا دوران روی آوردن به رویکردهای سنتی، موردی، مقطعی و تصادفی سپری شده است. به جای آن رویکردهای علمی، فراگیر، پیوسته و سیستمی رواج یافته است. بدون بهره گیری از دستاوردهای علمی، فنون و تجارب متراکم سازمان یافته، برنامه ریزی فراگیر و رویکرد سیستمی، نمی توان به بهره گیری بهینه و کارا از فرصت ها پرداخت و از تهدیدات محیط و رقبا مصون ماند. به طور کلی، توسعه ورزش حرفه ای و میزان اهمیت سرمایه گذاری روی آن، از چالش های مهم دولت ها در هزاره سوم است. از یک سو، منافع کلان ورزش حرفه ای موجب ترغیب سیاست گذاران به توسعه آن شده است و از سوی دیگر، خیل عظیم مخاطبان جوان با نیازهای کاملاً متفاوت از گذشته و علاقه شدید به ورزش حرفه ای، سیاست گذاران را بر سر دو راهی قرار داده است. ظاهراً دولت ها هنوز نتوانسته اند بین گرایش مردم و راهبردهای تعیین شده توازن ایجاد کنند. به موازات آن در دنیای پر از عدم قطعیت و پیچیدگی امروز، ابزارهای تحلیل راهبردی مانند تحلیل سوات، نقشه های راهبرد و غیره که در دهه ۱۹۶۰ طراحی گردیدند و تا ۱۹۹۰ توسعه یافتند و پس از آن افول پیدا کردند، دیگر نمی توانند به خوبی تغییرات سطح بالا را پیش بینی کند و یک برنامه راهبردی کم نقص ارائه نمایند. لذا با آگاهی از محدودیت های رویکردهای سنتی برنامه ریزی و با آگاهی از این که روش های جدیدی برای پیش بینی آینده و طراحی برنامه راهبردی وجود دارد، در این پژوهش رویکرد آینده پژوهی انتخاب شد تا به وسیله آن تصویری از آینده ورزش حرفه ای ایران در آینده ارائه گردد. از طرفی با وجود ضرورت روزافزون توسعه ورزش حرفه ای هنوز هم افراد به ویژه مدیران درک و فهم درستی از مفهوم پیچیده توسعه ورزش حرفه ای ندارند و در نتیجه در مدیریت کردن توسعه ورزش حرفه ای با چالش بنیادین مواجه هستند و عموماً نادانسته توسعه ورزش حرفه ای را محدود می کنند- زیرا نه تنها توسعه ورزش حرفه ای در زمره پیچیده ترین سیاست های توسعه ای قرار دارد، بلکه محیط ورزش سرشار از عدم قطعیت است و عدم تشخیص به موقع آنها موجب گمراهی مدیران و سیاست گذاران می شود.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از منظر رویکرد، استقرایی؛ از منظر جهت‌گیری، بنیادی؛ از منظر شیوه، ترکیبی؛ از منظر راهبرد، آینده‌پژوهی، از منظر پارادایمی، پارادایم نظریه پیچیدگی و از نظر زمانی مقطعی بود که در سه گام انجام شد. در تحقیقات آینده‌پژوهی، در مراحل مختلف پژوهش از روش‌های متفاوتی بهره گرفته می‌شود. این پژوهش نیز از لحاظ رویکرد مطالعات آینده‌پژوهی دارای رویکرد اکتشافی است که بر پایه تحلیل ساختاری صورت گرفت. مشارکت‌کنندگان این پژوهش را صاحب‌نظران شامل مدیران ستادی وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک، کمیته ملی پارالمپیک، روسای فدراسیون‌ها، مربیان و ورزشکاران نخبه و مدیران باشگاه‌های ورزشی تشکیل می‌دادند. انتخاب این افراد به‌صورت هدفمند بود و بر مبنای معیار خبرگی ۳۱ نفر انتخاب شدند. این تحقیق در سه گام انجام شد: در گام اول تحقیق، از همه ۳۱ خبره پیرامون عوامل مؤثر بر توسعه ورزش حرفه‌ای نظرخواهی شد. در گام دوم و سوم تنها نظرات ۱۶ نفر از افرادی که دیدگاه کل‌نگر و سیستمی داشتند و به‌زعم گروه تحقیق در گام اول تحقیق نظرات آن‌ها مطلوب تشخیص داده شد، مبنای عمل قرار گرفت.

جدول ۱: ویژگی مشارکت‌کنندگان در پژوهش

متغیر	طبقه	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۹	۲۹/۰۳
	مرد	۲۲	۷۰/۹۷
تحصیلات	کارشناسی	۸	۲۵/۸۱
	کارشناسی ارشد	۱۱	۳۵/۴۸
	دکتری	۱۲	۳۸/۷۱
	وزارت ورزش و جوانان	۳	۹/۶۸
حوزه فعالیت	کمیته ملی المپیک	۲	۶/۴۵
	کمیته ملی پارالمپیک	۳	۹/۶۸
	رئیس فدراسیون	۵	۱۶/۱۳
	مربی	۷	۲۲/۵۸
	ورزشکار	۵	۱۶/۱۳
	مدیران باشگاه	۶	۱۹/۳۵

در این پژوهش برای گردآوری داده‌ها از ابزار مصاحبه و پرسش‌نامه استفاده شد. سؤالات مصاحبه مبتنی بر اهداف تحقیق و سؤالات و محتوای پرسش‌نامه براساس اطلاعات کیفی تنظیم گردید. نحوه نمره‌دهی به پرسش‌نامه مذکور براساس طیف ۴ ارزشی (۰= بدون تأثیر، ۱= تأثیر کم، ۲= اثرگذاری متوسط، ۳=

اثرگذاری شدید) بود. در تحقیقات آینده پژوهی معمولاً از دو شیوه برای مشخص نمودن افق زمانی استفاده می کنند: ۱- افق های مشخص در برنامه های توسعه هر کشور مانند ۱۴۰۴، ۱۴۲۰، ۲۰۳۰، ۲۰۵۰ و یا طبق نظر شوارتز^۱ (۲۰۱۳) که معتقد بود برنامه های با افق کمتر از ۱۰ سال، برنامه های راهبردی محسوب می شوند و معتقد به انتخاب بازه های زمانی بیشتر از ۱۰ برای پروژه های آینده پژوهی بود. شونکر و والف^۲ (۲۰۱۳) معتقد بودند برنامه های سناریونگاری ۲۰ ساله یا بیشتر، سازگاری با فرایندهای برنامه ریزی راهبردی ندارد و آن را توصیه نمی کنند. بر این اساس تیم تحقیق تصمیم به انتخاب افق زمانی برای سال ۱۴۱۴ گرفت. برای ممیزی پژوهش از شاخص های ارزشیابی لینکلن و گابا^۳ (۱۹۸۵) شامل اعتبار، انتقال، قابلیت اعتماد و تأییدپذیری استفاده کرد. برای دستیابی به معیار اعتبار، در پژوهش حاضر متن مصاحبه و کدهای استخراج شده برای مشارکت کنندگان در مصاحبه ارسال و نقطه نظرات آنها اعمال شد. برای تحقق انتقال پذیری، تمام مراحل پژوهش برای استفاده احتمالی محققان دیگر به صورت مکتوب مستندسازی شد و شرایط جمعیت-شناختی مصاحبه شوندگان به صورت تفصیلی ارائه شد. همچنین برای اطمینان، از قابلیت اعتماد از یکی از متخصصان حوزه مدیریت ورزشی در فرایند کدگذاری در پژوهش کمک گرفته شد. دو مصاحبه به صورت تصادفی انتخاب شد و پس از آموزش های لازم کدگذاری توسط ایشان انجام گرفت. در هر یک از مصاحبه ها کدهایی که از نظر دو نفر مشابه بودند، با عنوان «توافق» و کدهای غیرمشابه با عنوان «عدم توافق» مشخص شدند و درصد توافق بین دو کدگذار محاسبه شد:

جدول ۲: نتایج بررسی پایایی بین دو کدگذار

کد مشارکت کننده	کل کدها	توافقات	عدم توافقات	درصد پایایی
۱	۸	۳	۲	۷۵٪
۵	۶	۲	۲	۶۶٪
کل	۱۴	۵	۴	۷۱٪

همان طور که داده های جدول نشان می دهد پایایی کل بین دو کدگذار برابر با ۷۱ درصد است. با توجه به این که پایایی بیش از ۶۰ درصد است، قابلیت اعتماد کدگذاری ها تأیید شد. سرانجام به منظور اطمینان از تأییدپذیری، نتایج این پژوهش در اختیار چند تن از اساتید مدیریت ورزشی خارج از فرایند پژوهش قرار گرفت. پس از مطالعه و بازبینی ایشان نظرات آنها اخذ شد. جهت تجزیه و تحلیل داده ها در بخش تحلیل مصاحبه از روش کدگذاری، برای تعیین اهمیت و عدم قطعیت از محاسبه شاخص میانگین و در بخش آینده پژوهی از روش تحلیل ساختاری (تحلیل آثار متقابل) با کمک نرم افزار میک مک^۴ استفاده شد.

1. Schwartz

2 Schwenker & Wulf

3 Lincoln & Guba

4 MICMAC

یافته‌های پژوهش

در پایان گام اول از طریق مرور نظرات کارشناسان و صاحب‌نظران، فهرستی ۳۸ گانه از عوامل مؤثر بر توسعه ورزش حرفه‌ای ایران شناسایی شد. سپس کارشناسان برگزیده عدم‌قطعیت و اهمیت هر یک از ۳۶ عامل را از طریق امتیازدهی مشخص کردند تا در نهایت اولویت‌بندی عوامل براساس اهمیت و عدم‌قطعیت مشخص شود. پاسخ‌گویان به هر مورد امتیازی از ۰ تا ۱۰ نمره دادند. مقدار صفر به معنای بی‌اهمیت بودن یا وجود نداشتن عدم‌قطعیت و ۱ تا ۱۰ میزان اهمیت یا عدم‌قطعیت را مشخص می‌کرد. با جمع‌بندی امتیازات در نهایت ۱۴ عامل دارای اهمیت و عدم‌قطعیت بسیار زیاد، ۱۲ عامل دارای اهمیت و عدم‌قطعیت زیاد و ۱۲ عامل نیز دارای اهمیت و عدم‌قطعیت متوسط شناسایی شد. براین اساس در پایان گام دوم، ۱۴ متغیر که هم اهمیت و هم عدم‌قطعیت بالایی داشتند به‌عنوان متغیرهای برگزیده جهت تحلیل در گام سوم (تحلیل ساختاری) برگزیده شدند.

جدول ۳: ارزیابی میزان اهمیت و عدم‌قطعیت عوامل مؤثر بر توسعه ورزش حرفه‌ای در آینده

ردیف	عامل	اهمیت/عدم‌قطعیت	میانگین	مجموع نمرات	نتیجه
۱	مالکیت دولت در امر باشگاه‌داری	اهمیت عدم‌قطعیت	۸/۰۶ ۸/۱۹	۸/۱۲	پذیرش
۲	ثبات مدیریت	اهمیت عدم‌قطعیت	۶/۵۰ ۳/۸۸	۵/۱۹	رد
۳	حمایت دولت از صنعت ورزش	اهمیت عدم‌قطعیت	۵/۳۸ ۵/۳۱	۵/۳۴	رد
۴	پیشرفت ورزش همگانی	اهمیت عدم‌قطعیت	۶/۱۳ ۳/۹۴	۵/۰۳	رد
۵	پیشرفت ورزش قهرمانی	اهمیت عدم‌قطعیت	۷/۰۶ ۴/۰۰	۵/۵۳	رد
۶	ماهیت اداره باشگاه‌ها	اهمیت عدم‌قطعیت	۸/۶۹ ۸/۰۶	۸/۳۷	پذیرش
۷	نظام باشگاه‌داری	اهمیت عدم‌قطعیت	۵/۹۴ ۴/۹۴	۵/۴۴	رد
۸	ورزش روستایی	اهمیت عدم‌قطعیت	۵/۳۱ ۶/۰۰	۵/۶۵	رد
۹	رویارویی ورزشکاران ایرانی و اسرائیلی	اهمیت عدم‌قطعیت	۸/۸۸ ۸/۹۴	۸/۹۱	پذیرش
۱۰	منابع انسانی	اهمیت عدم‌قطعیت	۷/۰۰ ۷/۲۵	۷/۱۲	رد

آینده پژوهی پیشرانهای اصلی توسعه ورزش حرفه ای ایران در افق ۱۴۱۴

۱۱	فرهنگ پذیری ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۵/۰۶ ۴/۴۴	۴/۷۵	رد
۱۲	مرجعیت ورزش حرفه ای	اهمیت عدم قطعیت	۸/۳۸ ۸/۰۶	۸/۲۲	پذیرش
۱۳	توسعه اقتصادی کشور	اهمیت عدم قطعیت	۷/۱۳ ۶/۴۴	۶/۷۸	رد
۱۴	توسعه اجتماعی کشور	اهمیت عدم قطعیت	۵/۸۸ ۶/۴۴	۶/۱۶	رد
۱۵	فناوری اطلاعات در بعد تجهیزات	اهمیت عدم قطعیت	۹/۱۳ ۸/۸۱	۸/۹۷	پذیرش
۱۶	حکمرانی داده محور	اهمیت عدم قطعیت	۸/۹۴ ۸/۵۶	۸/۷۵	پذیرش
۱۷	اقتصاد ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۶/۹۴ ۷/۱۹	۷/۰۶	رد
۱۸	زیرساخت های ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۶/۸۸ ۵/۹۴	۶/۶۱	رد
۱۹	نظام ورزش حرفه ای	اهمیت عدم قطعیت	۸/۳۸ ۸/۲۵	۸/۳۱	پذیرش
۲۰	سرانه ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷/۳۱ ۵/۳۱	۶/۳۱	رد
۲۱	بازاریابی ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۶/۵۶ ۵/۱۳	۵/۸۴	رد
۲۲	ورزش بانوان	اهمیت عدم قطعیت	۸/۰۰ ۸/۱۳	۸/۰۶	پذیرش
۲۳	نقش رسانه ها	اهمیت عدم قطعیت	۶/۶۳ ۶/۰۰	۶/۳۱	رد
۲۴	سازماندهی مسابقات لیگ	اهمیت عدم قطعیت	۶/۷۵ ۷/۰۶	۶/۹۰	رد
۲۵	مربیان ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۷/۰۰ ۵/۰۰	۶	رد
۲۶	اعتبارات ورزشی	اهمیت عدم قطعیت	۸/۶۳ ۸/۰۶	۸/۳۴	پذیرش
۲۷	تأثیرگذاری پیشرفت علم	اهمیت عدم قطعیت	۹/۰۰ ۸/۰۶	۸/۵۳	پذیرش

۲۸	برنامه ریزی جامع	اهمیت عدم قطعیت	۴/۳۸ ۴/۱۹	۴/۲۸	رد
۲۹	نظام جامع استعدادیابی	اهمیت عدم قطعیت	۴/۵۰ ۴/۲۵	۴/۳۷	رد
۳۰	اماکن ورزشی مدرن	اهمیت عدم قطعیت	۴/۳۸ ۴/۳۱	۴/۳۴	رد
۳۱	تجاری سازی ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۴/۶۳ ۵/۱۹	۴/۹۱	رد
۳۲	سرمایه گذاری خارجی	اهمیت عدم قطعیت	۸/۷۵ ۸/۳۱	۸/۵۳	پذیرش
۳۳	پایگاه های قهرمانی	اهمیت عدم قطعیت	۸/۲۵ ۵/۹۴	۷/۰۹	رد
۳۴	مدیریت استعداد	اهمیت عدم قطعیت	۸/۱۳ ۸/۲۵	۸/۱۹	پذیرش
۳۵	خصوصی سازی ورزش	اهمیت عدم قطعیت	۸/۱۳ ۸/۴۴	۸/۲۸	پذیرش
۳۶	حمایت جامعه	اهمیت عدم قطعیت	۷/۱۳ ۶/۳۸	۶/۷۵	رد
۳۷	برنامه راهبردی	اهمیت عدم قطعیت	۶/۰۶ ۶/۰۶	۶/۰۶	رد
۳۸	مهاجرت ورزشکاران نخبه	اهمیت عدم قطعیت	۸/۹۴ ۸/۶۳	۸/۷۸	پذیرش

در گام سوم پژوهش، شاخص های استخراج شده با بهره گیری از روش تحلیل تأثیرات متقابل در محیط میک مک تحلیل شد. برای این منظور از ماتریسی به ابعاد 14×14 شامل ۱۴ شاخص (که جمع بندی عوامل مؤثر در موضوع پژوهش بوده اند) استفاده شد تا وضعیت هر یک از آنها (از حیث تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و روابط متقابل) در سیستم مشخص گردد. نتایج محاسبه دو دور چرخش داده ها در ماتریس 14×14 نشان داد از مجموع ۱۶۵ رابطه تأثیرگذار و تأثیرپذیر ارزیابی شده، ۳۱ رابطه دارای ارزش صفر (بدون تأثیر)، ۶۵ رابطه دارای ارزش ۱ (تأثیر کم)، ۸۱ رابطه دارای ارزش ۲ (اثرگذاری متوسط) و ۱۹ رابطه دارای ارزش ۳ (اثرگذاری شدید) می باشد. همچنین ضریب پرشدگی ماتریس برابر $84/18$ درصد بود که نشان از تأثیر نسبتاً زیاد و پراکنده عوامل داشت. همچنین درجه مطلوبیت ماتریس مستقیم نشان داد که با دوبار چرخش داده ای از مطلوبیت و بهینه شدگی لازم برخوردار هستند. در جدول ۴، مجموع اعداد سطرها و

ستون‌های ماتریس تحلیل آثار متقاطع گزارش شده است. در ماتریس تحلیل آثار متقاطع مجموع سطرها نشانگر میزان تأثیرگذاری و مجموع ستون‌ها، معرف میزان تأثیرپذیری است.

جدول ۴: مجموع امتیاز سطرها و ستون‌های ماتریس تحلیل آثار متقاطع

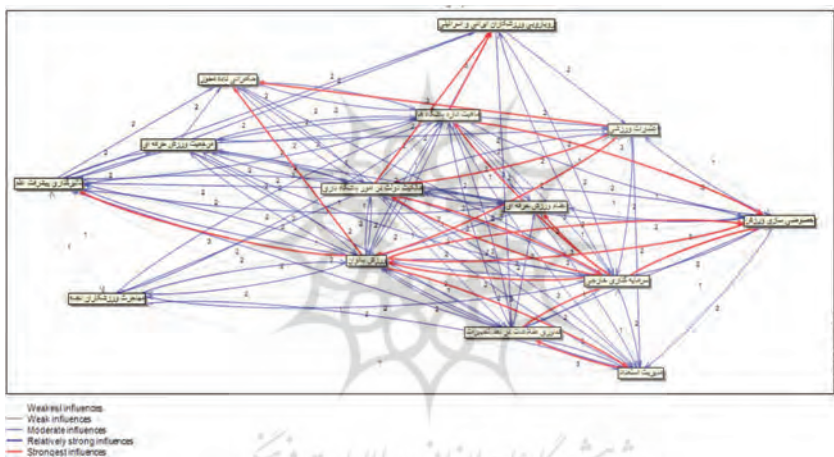
ردیف	عامل	مجموع اعداد ردیف	مجموع اعداد ستون
۱	مالکیت دولت در امر باشگاه‌داری	۲۸	۲۳
۲	ماهیت اداره باشگاه‌ها	۲۷	۲۵
۳	رویارویی ورزشکاران ایرانی و اسرائیلی	۱۴	۱۹
۴	مرجعیت ورزش حرفه‌ای	۲۲	۱۸
۵	فناوری اطلاعات در بعد تجهیزات	۲۰	۲۱
۶	حکمرانی داده‌محور	۱۱	۲۰
۷	نظام ورزش حرفه‌ای	۱۶	۱۸
۸	ورزش بانوان	۲۷	۲۷
۹	اعتبارات ورزشی	۲۰	۱۵
۱۰	تأثیرگذاری پیشرفت علم	۱۸	۲۰
۱۱	سرمایه‌گذاری خارجی	۳۰	۲۳
۱۲	مدیریت استعداد	۱۷	۲۲
۱۳	خصوصی‌سازی ورزش	۱۹	۱۹
۱۴	مهاجرت ورزشکاران نخبه	۱۵	۱۴
	مجموع	۲۸۴	۲۸۴

در ادامه در شکل ۱، نوع و وضعیت هر یک از متغیرهای اصلی با توجه به موقعیت آن‌ها در ماتریس تأثیرات مستقیم با عنوان نقشه تأثیرگذاری/تأثیرپذیری مستقیم، بررسی شد.

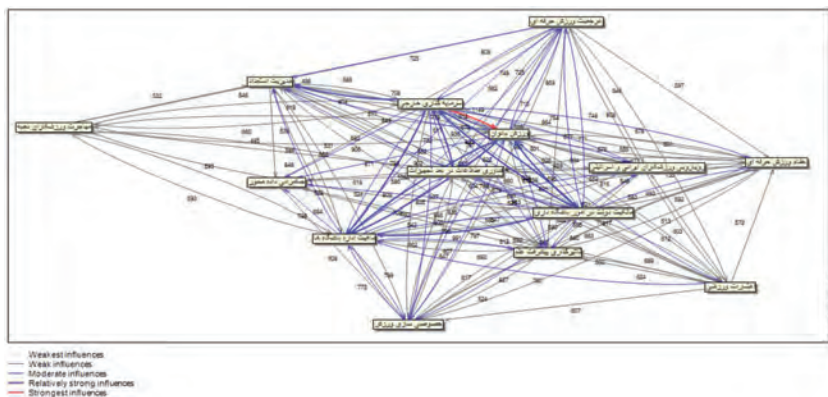
شکل ۱: نقشه تأثیرات مستقیم عوامل مؤثر بر توسعه ورزش حرفه‌ای

تحلیل نقشه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم عوامل ۱۴ گانه نشان داد متغیرهای مرجعیت ورزش حرفه‌ای و اعتبارات ورزشی و تاحدودی خصوصی سازی ورزشی جزو متغیرهای تأثیرگذار سیستم هستند. همچنین این نقشه نشان داد متغیرهای مدیریت استعداد و تاحدودی حکمرانی داده‌محور جزو متغیرهای تأثیرپذیر سیستم هستند. به علاوه متغیرهای سرمایه‌گذاری خارجی، ماهیت اداره باشگاه‌ها، ورزش بانوان، مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری و فناوری اطلاعات در بعد تجهیزات جزو متغیرهای دوجبهی ریسک و هدف بودند و سرانجام مشخص گردید که متغیرهای مهاجرت ورزشکاران نخبه، نظام ورزش حرفه‌ای، تأثیرگذاری پیشرفت علم و رویارویی ورزشکاران ایرانی و اسرائیلی جزو متغیرهای مستقل سیستم به شمار می‌آیند. سپس براساس تحلیل‌های برگرفته از خروجی نرم‌افزار میک‌مک، در شکل‌های ۲ و ۳ به ترتیب، نمایشی گرافیکی از شدت ارتباطات میان عوامل در نقشه تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم ارائه شد.

شکل ۲: نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری مستقیم متغیرها (در سطح ۷۵٪)

همانگونه که در نقشه گرافیکی تأثیرات مستقیم ملاحظه می‌گردد، بخش زیادی از خطوط اتصالی بین شاخص‌ها از نوع تأثیرات بسیاری قوی و نسبتاً قوی هستند و این نوع تأثیرات بیانگر آن است که تمامی شاخص‌ها به درستی برگزیده شده‌اند و ارتباط بسیاری قوی بین ۱۴ شاخص در سیستم برقرار است. همچنین در نقشه مذکور مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری در مرکز نقشه قرار دارد که نشان مرکزیت و مهم بودن این عامل در آینده ورزش حرفه‌ای ایران دارد. سرانجام نقشه گرافیکی تأثیرات مستقیم در شکل ۳ ارائه شد. در ماتریس تأثیرات غیرمستقیم، هر یک از شاخص‌ها در نرم‌افزار به توان رسانده شده و بر این اساس، تأثیرات غیرمستقیم شاخص‌ها سنجیده شد.

شکل ۳: نمودار شدت ارتباط در تأثیرگذاری غیرمستقیم متغیرها (در سطح ۷۵٪)

همانگونه که در نقشه گرافیکی تأثیرات غیرمستقیم ملاحظه می‌گردد، سرمایه‌گذاری خارجی بر ورزش بانوان تأثیر غیرمستقیم بالایی دارد. همچنین مشخص گردید مهاجرت نخبگان به عنوان یک عامل نقش محوری در توسعه ورزش حرفه‌ای ندارد و بیشتر سایر مقوله‌های محوری در تبیین مهاجرت موصوف نقش ایفا می‌کنند.

با اقتباس از آنچه که بیان شد و با در نظر گرفتن میزان اهمیت و عدم قطعیت و همچنین موقعیت مکانی عامل‌ها در نقشه تأثیرات مشخص گردید چهار عامل مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری، ماهیت اداره باشگاه‌ها، ورزش بانوان و سرمایه‌گذاری خارجی، عدم قطعیت‌های کلیدی پیش‌روی توسعه ورزش ایران می‌باشند. در این پژوهش عوامل موصوف به عنوان عوامل کلیدی و راهبردی (عدم قطعیت) در نظر گرفته شدند.

جدول ۵: عدم قطعیت‌های کلیدی پیش‌روی توسعه ورزش ایران

ردیف	عامل	اثرگذاری مستقیم	اثرپذیری مستقیم	اثرگذاری غیرمستقیم	اثرپذیری غیرمستقیم
۱	مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری	۹۸۵	۸۸۰	۹۴۷	۸۶۱
۲	ماهیت اداره باشگاه‌ها	۹۵۰	۸۰۹	۸۹۴	۷۸۲
۳	ورزش بانوان	۹۵۰	۸۰۹	۹۰۰	۷۹۸
۴	سرمایه‌گذاری خارجی	۱۰۵۶	۹۵۰	۱۰۲۷	۹۰۷

بحث و نتیجه‌گیری

آهنگ تغییرات ورزش حرفه‌ای به قدری سریع است که تعادل برقرار کردن میان چالش‌های عملیاتی امروزی و برنامه‌ریزی برای مواجهه با اتفاق بزرگ بعدی، خود یک چالش جدی است. بسیاری از مدیران ورزشی بیشتر بر مسائل و دغدغه‌های جاری ورزش حرفه‌ای متمرکزند و چشم‌داشتن به افق‌های پیش‌رو،

تقریباً برایشان غیرممکن شده است. این در حالی است که هرگونه فرصتی برای پیشرفت و ایجاد چشم‌انداز در این عرصه، در گرو داشتن نگاه بلندمدت و آینده‌نگرانه و شناخت متغیرها و پیشران‌های سازنده آینده است. از این‌رو در مطالعه حاضر به آینده‌پژوهی پیشران‌های اصلی توسعه ورزش حرفه‌ای ایران در افق ۱۴۱۴ پرداخته شد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد چهار نیروی مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری، ماهیت اداره باشگاه‌ها، ورزش بانوان و سرمایه‌گذاری خارجی، پیشران‌های اصلی آینده توسعه ورزش حرفه‌ای ایران در افق ۱۴۱۴ می‌باشند. پیشران‌ها به‌طور دقیق جزو متغیرهای دوجبهی ریسک و متغیرهای تأثیرگذار بحرانی تعیین شده در نقشه تأثیرگذاری/ تأثیرپذیری عوامل حاصل از نرم‌افزار میک‌مک هستند. این پیشران‌ها از دیدگاه خبرگان از پتانسیل بالاتری برای اثرگذاری بر مسیر تحولات آینده در موضوع پژوهش بهره‌مند هستند. در تبیین این نتیجه می‌توان گفت که در حوزه ورزش زنان در عرصه ورزش تغییر بنیادین در حال وقوع است و تمرکز بر توسعه ورزش زنان و سرمایه‌گذاری در ورزش زنان اهمیتی بنیادین در توسعه ورزش حرفه‌ای پیدا می‌کند. سرمایه‌گذاری خارجی به شدت با آینده توسعه ورزش حرفه‌ای درهم‌تنیده شده و همزمان با آن تغییر ماهیت اداره باشگاه‌ها و نقش‌آفرینی دولت در امور باشگاه‌ها پیش‌روی ورزش حرفه‌ای کشور قرار گرفته است. این یافته تاحدودی با نتایج مطالعات رضایی و همکاران (۱۴۰۰) مبنی بر اوزم مشارکت بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری دولت و جذب سرمایه مالی و یافته‌های نظری و همکاران (۱۴۰۱) که سرمایه‌گذاری را یک عامل تسهیل‌گر معرفی کرده بودند، همخوان است. در مقابل تحقیق ناهمخوانی یافت نگردید.

دلیل اینکه مالکیت دولت در امور باشگاه‌داری یک پیشران کلیدی می‌باشد این است که امروزه مقوله مالکیت دولتی باشگاه‌های حرفه‌ای به‌شدت غیرمعمول و در بسیاری از موارد از جمله در کشورهای اروپایی مانند انگلستان، فرانسه، ایتالیا، اسپانیا و آلمان کاملاً غیرقانونی است. در چنین کشورهایی نه تنها باشگاه‌ها حرفه‌ای از بدنه دولتی ارتزاق نمی‌کنند، بلکه به دولت مالیات نیز می‌پردازند. دلیل این موضوع این است که باشگاه‌های موصوف به‌عنوان یک شرکت تجاری به ثبت رسیده‌اند و در نتیجه مشمول قانون تجارت بوده و ملزم به پرداخت مالیات هستند. با این حال در ایران کماکان دولت در بحث باشگاه‌داری که یکی از ارکان توسعه ورزش حرفه‌ای است، مشارکت می‌کند و در بسیاری از مواقع مالکیت باشگاه‌ها را عهده‌دار است. براساس تحلیل‌های انجام‌گرفته، یکی از ارکان توسعه ورزش حرفه‌ای نقش دولت در امور باشگاه‌داری است و در صورتی که شاهد کاهش تصدی‌گری دولت باشیم محتمل است توسعه ورزش به وقوع بپیوندد و در صورتی که چنین نشود یعنی اینکه شاهد افزایش تصدی‌گر دولت در امور باشگاه‌داری باشیم توسعه

شکل نمی گیرد. گفتنی است که مطابق قانون برنامه چهارم توسعه تا پایان برنامه (۱۳۸۸)، باید تمامی فعالیت های اجرایی تأمین منابع ورزش حرفه ای به بخش های غیردولتی واگذار شود، ولی مروری بر نوع مالکیت باشگاه های حرفه ای ایران حاکی از تصدی گری بسیار زیاد دولت در باشگاه داری حرفه ای است.

همچنین دلیل اینکه ماهیت اداره باشگاه ها جزو پیشران های اصلی آینده پیش روی ورزش حرفه ای ایران تشخیص داده شد این است که در حال حاضر در باشگاه های اروپایی اداره باشگاه ها به صورت ساختار سهامی جایگزین ساختار سنتی و قدیمی شده و این روند در باشگاه های مطرح اروپا رو به افزایش است. در نتیجه ماهیت اداره باشگاه های کشور نیز ملزم به طی چنین مسیری است. گفتنی است اداره باشگاه ها به صورت یک شرکت تجاری می تواند در شرایط دشوار اقتصادی یک راهکار مناسب تلقی شود، چرا که این نوع باشگاه داری علاوه بر اینکه موجب بهبود معیارهای اداره باشگاه می شود، می تواند به شفاف سازی اطلاعات مدیریتی و مالی باشگاه کمک کند.

علاوه بر این، دلیل اینکه ورزش بانوان به مثابه یک پیشران های کلیدی تشخیص داده شد این است که سیر تحولات ورزش زنان به مراتب پیچیده تر از ورزش مردان است. رشد ورزش زنان در کشور در سطح حرفه ای و قهرمانی در ابتدای راه می باشد و بی شک تدوین برنامه های کارآمد و مؤثر و صحت انطباق آن با تحولات رخ داده نیازمند آن است که روندهای پیش روی آن ها شناسایی شود. با این حال ورزش زنان همواره چالش های مختلفی را به خود می بیند. محدودیت های داخلی و خارجی و تبعیض های مسئولان ورزشی کشور تنها بخشی از این چالش هاست. لذا آشنایی با روند تاریخی ورزش زنان می تواند تجربه خوبی برای گذر از این چالش ها در اختیار بگذارد. در ایران با این که استعداد های بسیار و ظرفیت های خوبی در حوزه ورزش زنان وجود دارد، اما به ورزش زنان چندان اهمیت داده نمی شود. از طرفی، موفقیت های به دست آمده نیز در مقایسه با ورزش مردان چندان دیده نشده و بهای لازم به آن داده نشده است.

سرانجام دلیل اینکه سرمایه گذاری خارجی جزو عدم قطعیت های کلیدی پیش روی توسعه ورزش حرفه ای ایران تشخیص داده شد این است که در حال حاضر بسیاری از کشورهای جهان به واسطه عدم تکافوی منابع داخلی برای سرمایه گذاری، تمایل شدیدی به جذب سرمایه های خارجی پیدا کرده اند. در کشور ما نیز با اینکه حجم عمده ای از سرمایه گذاری ها توسط دولت در قالب بودجه دهی عمرانی انجام می شود، اما با رویکرد افزایش حضور بخش خصوصی به طور خاص در اقتصاد نه ورزش اعمال شده است. به نظر می رسد در آینده نزدیک این مهم یکی از ارکان توسعه ورزش حرفه ای کشور شود، چرا که چنین اقدامی در هنگام بروز رکود در کشور نه تنها کشور را از این وضعیت خارج می کند، بلکه در صورت فعالیت مطلوب کشور را از بحران نجات می بخشد- در عین حال این نوع سرمایه گذاری نقش بسزایی در روند جهانی شدن ورزش ایفا می کند.

تحلیل داده‌ها نشان داد مرجعیت ورزش حرفه‌ای و اعتبارات ورزشی و تاحدودی خصوصی‌سازی ورزشی با قرار گرفتن در ربع بالا و سمت چپ نقشه اثرگذاری- اثرپذیری مستقیم متغیرها به طور مشخص متغیر اثرگذار این پژوهش (دارای اثرگذاری زیاد و اثرپذیری کم) هستند. ویژگی بارز شاخص‌های تأثیرگذار این است که بیشترین تأثیرگذاری را در سیستم دارند و به مثابه «بحرانی‌ترین» شاخص‌ها، وضعیت سیستم و تغییرات آن وابسته به آن‌هاست و توسط سیستم، چندان قابل کنترل نیستند- چرا که تأثیرپذیری آن‌ها در موضوع پژوهش (آینده ورزش حرفه‌ای) نسبتاً کم و تغییر آنها وابسته به تغییر در عوامل بسیار دیگر است. در مجموع این نیروها باید به عنوان نیروهای کلیدی محیطی مؤثر بر فعالیت‌ها و تعاملات آینده ورزش حرفه‌ای کشور شناخته شوند و همواره شرایط آنها برای تنظیم سیاست‌ها و برنامه‌ها رصد گردد، چرا که تغییر در این متغیرها می‌تواند منجر به تغییرات در سایر متغیرهای موضوع پژوهش شود.

افزون بر این مشخص گردید فناوری اطلاعات در بعد تجهیزات جزو متغیر دوجهی در موضوع پژوهش (آینده ورزش حرفه‌ای ایران) است؛ بدین معنی که هم دارای تأثیرگذاری زیاد و هم دارای تأثیرپذیری زیاد هستند. این متغیرها حوالی خط قطری ماتریس در ناحیه بالا و سمت راست ماتریس تأثیرات قرار می‌گیرند؛ طبیعت این متغیرها با ناپایداری آمیخته است، زیرا هر عمل و تغییری بر روی آن‌ها، واکنش و تغییر بر دیگر شاخص‌ها را به دنبال خواهد داشت و می‌تواند موضوع کنش و واکنش سیاست‌گذاران باشند و وضعیت آن‌ها در طراحی برنامه‌ها و اقدام‌ها به‌طور ویژه لحاظ گردد. بنابراین از این متغیرها گاهی به عنوان «متغیرهای هدف» یا «متغیرهای ریسک» یاد می‌شود، چراکه آنها به خاطر تأثیرپذیری و عدم قطعیت بالاتر (در مقایسه با متغیرهای تأثیرگذار و تأثیرپذیر)، هدف مناسب‌تری برای تمرکز اقدامات و برنامه‌ها به شمار می‌روند.

در ادامه مشخص گردید مدیریت استعداد و تاحدودی حکمرانی داده‌محور با قرار گرفتن در قسمت پایین و سمت راست ماتریس، به‌طور مشخص، شاخص‌های تأثیرپذیر سیستم در آینده هستند. ویژگی بارز متغیرهای تأثیرپذیر این است که نسبت به تکامل سایر متغیرهای تأثیرگذار و دوجهی بسیار حساس هستند، چراکه متغیرهایی هستند که قابلیت تأثیرپذیری بالاتری دارند و از طریق هماهنگی و اثرگذاری بر آنها می‌توان برای تحقق آینده مطلوب، تلاش و برنامه‌ریزی کرد یا از اثرات منفی آن‌ها کاست. از این جهت، این متغیرها، در اصطلاح یک شاخص خروجی برای سیستم به‌شمار می‌روند.

سرانجام مشخص گردید که مهاجرت ورزشکاران نخبه، نظام ورزش حرفه‌ای، تأثیرگذاری پیشرفت علم و رویارویی ورزشکاران ایرانی و اسرائیلی در این پژوهش نسبت به متغیرهای دیگر دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری کمتری هستند و به عنوان متغیرهای مستقل در سیستم شناخته می‌شوند. این بدان معناست که این شاخص براساس داده‌های واردشده (مبتنی بر دیدگاه خبرگان)، نسبت به شاخص‌های دیگر سیستم،

اثرگذاری/پذیری کمتری دارند. گفتنی است که همه ۱۴ عامل شناسایی شده در میان مجموعه متغیرهای مؤثر، به عنوان مهمترین و موثرترین متغیرها شناسایی شده اند. با این حال، متغیرهای مستقل شناسایی شده در نقشه تأثیرگذاری/تأثیرپذیری (حاصل از نرم افزار میک مک) به نسبت سایر عوامل از وزن کمتری برخوردار هستند. با اقتباس از نتایج تحقیق تمام چهار عامل کلیدی شناسایی شده در این پژوهش نقش مهمی را در شکل دهی به چند و چون تحولات، رویدادها و تصویرهای آینده ورزش حرفه ای ایران در افق ۱۴۱۴ خواهند داشت. با توجه به متغیرهای گوناگون شناسایی شده، مسیر آینده ورزش حرفه ای ایران مسیری پیچیده است. با این حال تنها واقعیت ساده در این مسیر آن است که ورزش زنان نسبت به قبل نقش پررنگ تری در توسعه ورزش حرفه ای ایران ایفا می کند، امور باشگاه داری و ماهیت اداره باشگاه ها تغییر می یابد و به موازات آن ورزش حرفه ای کشور در جهت پیشرفت نیازمند سرمایه گذاری خارجی خواهد بود. بر مبنای یافته های حاصل - به دلیل اینکه ورزش بانوان یکی از پیشرانهای کلیدی تشخیص داده شد - به وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک، کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون های ورزشی پیشنهاد می شود تقویت نقش زنان در ورزش و توسعه حرفه ای ورزش زنان را در برنامه های راهبردی و عملیاتی خود در دستور کار قرار دهند. همچنین به دلیل نقش آفرینی سرمایه گذاری خارجی به نهادهای موصوف و همچنین متولیان سرمایه گذاری کشور پیشنهاد می شود زمینه را برای سرمایه گذاری خارجی و با ریزی از طریق دیپلماسی ورزشی زمینه را برای تحقق این مهم از بعد سیاسی فراهم کنند. همچنین به دلیل اینکه مالکیت دولت در امور باشگاه داری یک عدم قطعیت کلیدی تشخیص داده شد به وزارت ورزش و جوانان و همچنین دولت توصیه می شود در یک برنامه عملیاتی ادامه دار مالکیت ورزش را کنار بگذارد و این وظیفه را به بخش خصوصی محول کند. سرانجام به دلیل مهم بودن ماهیت اداره باشگاه ها که یکی از ارکان توسعه ورزش حرفه ای به شمار می روند، به باشگاه های ورزشی خصوصی در کشور پیشنهاد می شود ساختار سهامی را برای خود برگزینند و از ساختار سنتی و قدیمی دست بکشند. در این راستا تنظیم و تدوین قوانین الزام آور جهت حرکت باشگاه ها در مسیر موصوف نیز از سوی قانون گذار پیشنهاد می گردد.

در مسیر انجام این تحقیق محدودیت هایی نیز وجود داشت که در تعمیم دهی نتایج لازم است مورد توجه قرار گیرد. محدودیت اول اینکه در انجام آینده پژوهی صرفاً از مدل های **DEGEST**، **PEST** و **STEEP** برای شناخت عوامل کلیدی استفاده می شود که به دلیل اینکه مدل های مذکور نمی توانست موضوعات ورزشی و فنی خاص ورزش حرفه ای را پوشش دهد، از این مدل ها استفاده نشد و موضوعات مؤثر بدون دسته بندی و خوشه بندی ارائه گردید. محدودیت دیگر اینکه این پژوهش فقط دیدگاه صاحب نظران حوزه ورزش حرفه ای را منعکس کرده است. لذا نمی توان نظر آن ها را به تمامی ذینفعان ورزش تعمیم داد. بر این مبنا به محققان آتی پیشنهاد می گردد که در تحقیقات شان مدل های مختص به حوزه آینده پژوهی در حوزه

ورزش حرفه‌ای را طراحی و اعتباریابی نمایند و با استفاده از یک مطالعه تطبیقی تفاوت‌ها و شباهت‌های دیدگاه تمامی ذینفعان ورزش را پیرامون توسعه ورزش حرفه‌ای مطالعه کنند.

منابع

- ایرج‌پور، علیرضا؛ مجرد، ناهید و دباغ‌رضاییه، فرامرز. (۱۳۹۵). «بررسی نقش رسانه‌های جمعی در توسعه فرهنگی ورزش همگانی و حرفه‌ای کشور». مدیریت و توسعه ورزش. دوره ۵، شماره ۲، صص ۳۶-۵۲.
- ایزدی، فرناز؛ احمدی، عاطفه و چاره‌جو، فرزین. (۱۴۰۰). «آینده‌پژوهی توسعه استان کردستان، مسائل و چالش‌های پیش‌روی آن». نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی. دوره ۲۱، شماره ۶۲، صص ۲۶۱-۲۷۹.
- راسخ، نازنین؛ سجادی، سید احمد؛ رضوی، سید محمد حسین و دوستی، مرتضی. (۱۳۹۷). «تحلیل ساختار ورزش تربیتی ایران». پژوهش در ورزش تربیتی. شماره ۱۴، صص ۱۷-۴۴.
- رضایی صوفی، مرتضی؛ فراهانی، ابوالفضل و شعبانی، عباس. (۱۳۹۶). «تحلیل محیطی ورزش حرفه‌ای ایران». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. سال ۶، شماره ۱، صص ۱۰۷-۱۱۸.
- رضایی قادی، مهدی و رفیع، حسین. (۱۴۰۰). «بررسی کاربردهای آینده‌پژوهی در سیاست‌گذاری عمومی». سپهر سیاست. دوره ۸، شماره ۲۷، صص ۸۵-۱۰۲.
- رضایی، پرستو؛ پورکیانی، محمد؛ نقشبندی، سیدصالح‌الدین و باقریان فرح‌آبادی، محسن. (۱۴۰۰). «آینده‌پژوهی توسعه ورزش حرفه‌ای زنان ایران بر پایه سناریونویسی». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. پذیرفته شده انتشار آنلاین.
- رغبتی، علی؛ هادوی، فریده؛ آقایی، نجف و الهی، علیرضا. (۱۳۹۸). «راهبردها و پیامدهای توسعه ورزش حرفه‌ای ایران». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. دوره ۱۸، شماره ۴۴، صص ۱-۲۵.
- سجادی، سیدنصراله؛ رحمتی، طاهره؛ حمیدی، مهرزاد و خیرری، محمد. (۱۴۰۱). «تعیین موقعیت راهبردی و تدوین برنامه راهبردی معاونت توسعه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای». مدیریت ورزشی. دوره ۱۴، شماره ۱، صص ۱-۲۵.
- قبادی‌یگانه، اکرم؛ یوسفی، بهرام و غبلی، حسین. (۱۳۹۸). «بررسی مشکلات حرفه‌ای‌گرایی در لیگ برتر فوتبال ایران». مدیریت و توسعه ورزش. دوره ۸، شماره ۱، صص ۲۰۶-۲۰۱.
- گوهری‌فر، مصطفی؛ آذر، عادل و مشبکی، اصغر. (۱۳۹۴). «آینده‌پژوهی: ارائه تصویر آینده سازمان با استفاده از رویکرد برنامه‌ریزی سناریو (مورد مطالعه: مرکز آمار ایران)». علوم مدیریت ایران. دوره ۱۰، شماره ۳۸، صص ۳۶-۶۵.
- نصری، قاسم. (۱۳۹۳). «نقش ورزش، تحرک و آمادگی جسمانی در ارتقای توان رزمی کارکنان ناجا (مطالعه موردی: کارکنان کلانتری‌ها، پاسگاه‌ها و یگان امداد فرماندهی انتظامی استان قم)». فصل‌نامه دانش انتظامی. سال ۱، شماره ۳، صص ۶۴-۹۲.
- نظری، وحید؛ رضوی، محمد حسین؛ دوستی، مرتضی و فرزاد، فرزام. (۱۴۰۱). «واکاوی کیفی عوامل اثرگذار بر استقرار باشگاه‌داری حرفه‌ای والیبال ایران». مدیریت و توسعه ورزش. پذیرفته‌شده انتشار آنلاین.
- Asadnia, A., CheshmehSohrabi, M., Shabani, A., Asemi, A., & Demneh, M. T. (2022). "Future of information retrieval systems and the role of library and information science experts in their development". Journal of Librarianship and Information Science, 1-14.
- Lee, S., Oh, T., & Lim, C. H. (2022). "The impact of environmental barriers on attendance of outdoor and indoor professional sports: the case of the South Korean soccer, baseball and basketball leagues". Sport, Business and Management: An International Journal, 8(2), 21-35.
- Mamo, Y., Anagnostopoulos, C., Agyemang, K., & Andrew, D. (2022). "A conceptual model for understanding the relationships between sport stakeholder and authentic CSR". Managing Sport and Leisure, 1-17.
- Mutter, F., & Pawlowski, T. (2014). "Role models in sports—Can success in professional sports increase the demand for amateur sport participation?" Sport management review, 17(3), 324-336.

- Sawyer, S., & Carmel, E. (2022). **"The multi-dimensional space of the futures of work"**. Information Technology & People. 1-20.
- Schwartz, P. (2013). **The Art of the Long View: Planning for the Future in an Uncertain World**. By Amazon, Published April 15 th 2013 by Currency (First Published 1996).
- Schwenker, B. & Wulf, T. (2013). **"Scenario-based Strategic Planning- Developing Strategies in an Uncertain World"**. Roland Berger School of Strategy and Economics. Springer Gabler, eBook.
- Sutula, V. (2018). **"General Definition of the Concept "Sports" "**. Journal of Physical Fitness, Medicine & Treatment in Sport, 4(4), 1-2.
- Thithathan, S. (2022). **"The effective improvement of professional sports association key performance index to promote economy and society development Thailand policy 4.0"**. international journal of early childhood special education (INT-JECSE), 14(1), 2260-2262.
- Tiedemann, C. (2007). **"Sport "and "Art (s), a Conceptual Discussion and Proposition"**. CESH-Congress in Lorient, 20(9), 1-11.
- Zheng, J., & Mason, D. S. (2022). **"New Media, Digitalization, and the Evolution of the Professional Sport Industry"**. Frontiers in Sports and Active Living, 221(4); 1-13.

شېرشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پر تال جامع علوم انسانی